

Staben
Forskningssamordnare Stefan Lundblad
Telefon 08-519 558 55

YTTRANDE

Datum 2009-05-15
Vår beteckn Dnr 589/09-11
Vår ref Stefan Lundblad
Ert datum 2009-02-19
Er beteckn Ku2009/272/KT
Er ref Mari Granath Lagercrantz

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
Enheten för kulturarv och trossamfund

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över utredningen *Kraftsamling – museisamverkan ger resultat* (SOU 2009:15)

Inledning

Till att börja med vill vi på Statens maritima museer (SMM) uttrycka vår uppskattning över utredningen, uppdraget var utan tvekan mycket betydelsefullt. Vi vill också lovorda utredningen för de många konkreta åtgärderna som kommit till stånd redan under utredningstiden. I och med utredningen har det också lagts en grund för framtida samarbete, exempelvis inom forskningsfrågor och föremålsfrågor.

I utredningen hade vi även gärna sett en utökad diskussion om publik verksamhet (där det inte anordnats några rundabordsamtal), pedagogik och tillgänglighet. Den vision som SMM antagit vilar till stora delar på just dessa områden, tillsammans med forskning och bevarande. Det hade därför varit intressant och upplysande att se en djuplodande diskussion även om dessa frågor på ett mer museiövergripande plan.

De internationella utblickar som görs i utredningen är också mycket intressanta och påvisar betydelsen av att museerna mer aktivt måste börja göra internationella omvärldsanalyser och på ett mer strategiskt sätt ta sig an de internationella frågorna

Att det finns stora samordningsvinster mellan museerna har tydliggjorts genom utredningen. Men det är viktigt att framhålla att det redan innan utredningen kom till stånd pågick en rad olika samordningssamarbeten, både inom museisektorn och mellan museisektorn och aktörer utanför. SMM ser helst att dessa samarbeten får möjlighet blomma ut, något vi tror bäst sker om museerna själva, med hjälp av en stark branschorganisation, får möjlighet att utveckla samordningen utifrån varje museum/museimyndighets förutsättningar och behov. Risken är att samordningsvinster och samordningsincitament för de enskilda museerna/museimyndigheterna drunknar i en ökad byråkrati och ökade kostnader om denna samordning organiseras i myndighetsform, allra helst om den förläggs vid en myndighet som inte själva bedriver museal verksamhet.

Sammanfattning

- Statens maritima museer (SMM) har inget att invända mot att ansvarsmuseirollen avskaffas. SMM är idag inget ansvarsmuseum men arbetar, i likhet med de flesta statliga museimyndigheter, utifrån den sortens ansvar som ansvarsmuseibegreppet medför.

Staben
Forskningsamordnare Stefan Lundblad
Telefon 08-519 558 55

YTTRANDE

Datum 2009-05-15
Vår beteckn Dnr 589/09-11
Vår ref Stefan Lundblad
Ert datum 2009-02-19
Er beteckn Ku2009/272/KT
Er ref Mari Granath Lagercrantz

- Angående förslaget att införa en museisamordnare så ställer sig SMM principiellt mot tanken på att organisera branschövergripande samordningsfrågor i myndighetsform. Mycket av samordning sker redan inom branschen och att inrätta ytterligare en myndighetsnivå skulle innebära en ökad byråkratisering. Dessutom finns risken att museifrågorna på sikt kan komma att hanteras av personer som inte har sin kompetens inom museiområdet vilket kan leda till en urholkning av den kompetens som behövs för att prioritera rätt. De enskilda museimyndigheterna har även olika behov, varför samordning och samarbeten bäst sker på de olika museimyndigheternas egna villkor. Vi ser således istället att Riksförbundet Sveriges Museer (RSM) kan ansvara för flera av de funktioner som utredningen tillskrivit museikoordinatorsfunktionen. Samordning bör inte bara ske inom branschen utan även med aktörer utanför – något som även det bäst sker inom ramen för varje museimyndighets behov. Däremot anser vi att bidragshantering, övergripande statistik, utvärderingar och analys bäst hanteras av en särskild myndighet.
- SMM ställer sig bakom förslaget att stärka RSM. Vi ser klara fördelar med att RSM får ta ett ökat ansvar för att verka för och utveckla samarbeten mellan museer/museimyndigheter. Flertalet av de funktioner som utredningen lägger på Museikoordinatorsfunktionen kan och bör istället drivas inom ramen för en stark branschorganisation.
- SMM ställer sig frågande till förslaget om en museigemensam administration, dels ser vi det som en bättre väg att gynna redan existerande samarbeten, dels anser vi att besparingsberäkningen på mellan 18-28 miljoner är ofullständig.
- Angående förslaget att utreda en sammanslagning mellan SMM och Statens försvarshistoriska museer (SFHM) vill SMM påtala att vi just nu befinner oss i en process för att uppnå vår vision 2015 som helt fokuserar på det maritima kulturarvet. Att i det läget byta fokus och i stället koncentrera sig på försvarshistorisk verksamhet kan ge negativa konsekvenser för verksamheten.

SMM har inför remissvaret efterhört myndighetens tre museivänföreningar. Samtliga är kritiska till förslaget att utreda en sammanslagning.

Kommentarer till de enskilda förslagen

3.2. Centralmuseernas hyror

SMM instämmer i utredningens bedömning att det behöver vidtas åtgärder för att lösa de problem som är förknippade med centralmuseernas hyror.

BL
SLO

YTTRANDE

Datum 2009-05-15
Vår beteckn Dnr 589/09-11
Vår ref Stefan Lundblad
Ert datum 2009-02-19
Er beteckn Ku2009/272/KT
Er ref Mari Granath Lagercrantz

5.2.1 Avskaffa ansvarsmuseirollen

Vi instämmer i den analys som görs gällande ansvarsmuseirollen. SMM har således inga invändningar mot detta förslag, då ansvarsmuseifunktionen tycks ha spelat ut sin roll. SMM är idag inget ansvarsmuseum men arbetar, i likhet med de flesta statliga museimyndigheter, utifrån den sortens ansvar som ansvarsmuseibegreppet medför.

5.2.4 Riksförbundet Sveriges museer

SMM instämmer i att Riksförbundet Sveriges museer (RSM) fyller en viktig funktion och ser positivt på förslaget att ge förbundet ekonomisk förstärkning.

5.4.2 Riksutställningar

SMM anser att museibranschen bäst själv, med hjälp av en stark branschorganisation, samordnar och samarbetar utifrån de enskilda museernas/museimyndigheternas behov och förutsättningar. Således instämmer vi inte i utredningens förslag.

5.5 Inrätta en samordningsfunktion för museerna

Utredningen föreslår att det inrättas en permanent samordningsfunktion för museisektorn och denna inrättas vid Riksantikvarieämbetet eller den föreslagna förvaltningsmyndigheten för samtid, historia och livsmiljö. SMM ser ett antal problem med den föreslagna konstruktionen.

För det första anser vi att flertalet av de föreslagna uppgifterna/funktionerna bäst hanteras internt inom museibranschen utan att det inrättas ytterligare en myndighet. Redan innan utredningen kom till stånd pågick ett stort antal samarbeten mellan museerna, och vi ser helst att dessa samarbeten får möjlighet att vidareutvecklas. Detta sker förmodligen bäst om museerna själva får möjlighet att utveckla samordningen utifrån varje museum/museimyndighets förutsättningar och behov. Detta kan med fördel ske med hjälp av en branschorganisation, varför RSM bör vidareutvecklas till en tydlig och stark branschorganisation. Risken är annars att samordningsvinsterna och samordningsincitamenten för de enskilda museerna/museimyndigheterna drunknar i en ökad byråkrati om denna samordning organiseras i myndighetsform. Det finns även på sikt en risk för en kompetensurholkning ifall prioriteringar inom museiområdet hanteras av en myndighet som inte själv driver museiverksamhet.

För det andra noterar vi att det finns en åtskillnad mellan museiutredningen och *Kulturutredningen* (SOU 2009:16) förslag till kulturpolitiska mål gällande förhållningssättet gentemot brukarna av kulturarvet. Där kulturutredningen förordar en ökad regionalisering gällande styrningen av kulturen, upplever vi att museiutredningen förordar en starkare centralisering och byråkratisering av museisektorn. Förslaget med en permanent samordningsfunktion vid Riksantikvarieämbetet innebär inte bara ytterligare en nivå mellan de enskilda museerna och den politiska ledningen utan också att avståndet till brukarna ökar jämfört med idag.

För det tredje ser vi problem med att förena understödande verksamhet med myndighetsutövning och bidragsgivning inom ramen för samma organisation, vilket även lyfts fram i kulturutredningen.

Staben
Forskningssamordnare Stefan Lundblad
Telefon 08-519 558 55

YTTRANDE

Datum 2009-05-15
Vår beteckn Dnr 589/09-11
Vår ref Stefan Lundblad
Ert datum 2009-02-19
Er beteckn Ku2009/272/KT
Er ref Mari Granath Lagercrantz

SMM instämmer således inte i utredningens förslag. Däremot anser vi att bidragshantering, övergripande statistik, utvärderingar och analys bäst hanteras av en särskild myndighet.

5.7 Specifika samordningsfunktioner för vissa museer med finansiering via statsbudgetens utgiftsområde 17

SMM ställer sig negativ till utredningens förslag i kapitel 5.7.1. Då förslaget om en gemensam centralmuseiadministration skulle kräva en stor initial investering ser vi hellre att redan befintliga samarbeten, som exempelvis det IT-samarbete SMM har tillsammans med Statens historiska museer (SHM) vidareutvecklas utifrån de behov som enskilda museimyndigheter har. Denna typ av sammanförande samordningsuppgifter kan med fördel läggas som riktade uppdrag till RSM.

Rörande förslaget att utreda en eventuell sammanslagning mellan SMM och SFHM anser vi att det finns stora verksamhetsmässiga skillnader mellan de båda myndigheterna – SMM:s verksamhetsområde är det maritima området vilket innefattar både civil och militär sjöfart såväl som skärgårdsliv, marinarkeologi och fritidsbåtar, SFHM:s verksamhetsområde är enbart försvarshistorisk verksamhet. Dessutom anser vi att det maritima har en så betydande samhällsrelig funktion både historiskt och i vår samtid att ämnesområdet behöver en egen profil. Därutöver befinner vi oss mitt i processen att genomföra vår vision där siktet är helt fokuserat på det maritima kulturarvet. Risken finns att en utredning skulle leda till fel fokus de närmaste åren och vi tror att detta kan leda till negativa effekter för vår verksamhet.

SMM har inför remissvaret efterhört myndighetens tre museivänföreningar. Samtliga är kritiska till förslaget att utreda en sammanslagning.

SMM ställer sig dock positiva till att utreda museimyndigheternas associationsformer, men anser att en sådan utredning bör vara direkt kopplad till kulturdepartementet.

5.9 Breddat ansvarstagande genom nationella åtaganden

SMM anser att det finns en tydlig problematik behäftad med detta förslag. Framförallt gäller det frågan om att man talar om olika kulturarvs olika värden. Risken är uppenbar att det, genom att genomföra föreliggande förslag, kan komma att skapas ett A- och ett B-lag. Detta kan komma att inverka negativt på vissa samlingars möjligheter till bevarande och tillgänglighet.

5.11 Svenska spel som finansieringskälla

SMM delar utredningens bedömning och ser positivt på om nya finansieringskällor går att skapa.

5.12 Stärk Riksförbundet Sveriges museer

SMM stödjer museiutredningens förslag att stärka museisektorns samarbetsorganisation, Riksförbundet Sveriges Museer (RSM), och anser vidare att förbundet är det naturliga organet för att driva många av de samordningsfunktioner som utredningen föreslår.

Staben
Forskningsamordnare Stefan Lundblad
Telefon 08-519 558 55

YTTRANDE

Datum 2009-05-15
Vår beteckn Dnr 589/09-11
Vår ref Stefan Lundblad
Ert datum 2009-02-19
Er beteckn Ku2009/272/KT
Er ref Mari Granath Lagercrantz

Genom att förstärka RSM skulle en permanent kanslifunktion kunna byggas upp. Inom ramen för denna skulle sedan flertalet av de uppgifter/funktioner som museiutredningen föreslår kunna bedrivas. De funktioner som bör lämnas utanför rör bidragsgivning, övergripande statistik, utvärderingar och analys som bäst hanteras av en särskild myndighet eller kulturdepartementet.

Vi ser flera fördelar med denna struktur, genom att förstärka RSM ansvarar branschen själv för den samordnande funktionen vilket ger en närhet till verksamheten och dess behov samtidigt som ytterligare en myndighetsnivå kan undvikas. Genom att Kulturdepartementet kan lägga riktade tidsbegränsade uppgifter på förbundet skapas en flexibilitet som är svår att uppnå inom en mer statisk myndighetsstruktur. Dessutom är det en organisation som i dagsläget redan finns och som har ca 150 institutionella medlemmar, samordningen kommer således att ske genom ett redan befintligt nätverk vilket bör vara en mer kostnadseffektiv lösning. RSM företräder dessutom museer som är både privata, kommunala, regionala och statliga.

6.5 Centralmuseernas administration

SMM ställer sig frågande inför den besparingsuträkning som är gjord i kapitel 6.5. Skillnaden mellan 18 och 28 miljoner är så stor att vi gärna sett en mer exakt beräkning för att kunna ta ställning till förslaget.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendent Robert Olsson beslutat efter föredragning av forskningsamordnare Stefan Lundblad.

Robert Olsson
Överintendent

Stefan Lundblad
Forskningsamordnare

Remissinstans: Statens maritima museer

Uppgiftslämnare: Forskningsordnare Stefan Lundblad

Synpunkter på vissa förslag och bedömningar i Kraftsamling! – museisamverkan ger resultat (SOU 2009:15)

Statligt samverkansstöd

1. Bör en permanent samordningsfunktion för museisektorn som helhet inrättas? (Kapitel 5)

Tillstyrks i huvudsak   Avstyrks i huvudsak   Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Se kommentarer i dokumentet Yttrande över utredningen *Kraftsamling – museisamverkan ger resultat* (SOU 2009:15)

2. Om ja, bör samordningsfunktionens uppgifter vara de som utredningen beskriver? (Kapitel 5)

Tillstyrks i huvudsak   Avstyrks i huvudsak   Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

3. Om ja, bör samordningsfunktionen finansieras som utredningen beskriver det? (Kapitel 5 och 6)

Tillstyrks i huvudsak   Avstyrks i huvudsak   Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

10
30

4. Om ja, bör en sådan samordningsfunktion placeras som utredningen föreslår? (Kap 5)

Tillstyrks
i huvudsak

Avstyrks
i huvudsak

Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

AV
SLD